

AFVIGELSER FRA RETSKRIVNINGSNORMEN PÅ BLOG.DK – HVORNÅR OG HVORFOR?

af Margrethe Heidemann Andersen

Undersøgelser har vist at på trods af at unge giver udtryk for at sproget i de sociale medier ikke behøver at overholde de samme krav til retskrivningen som fx skoletekster, rettes og kommenteres stavfejl (i form af afvigelser fra retskrivningsnormen) ofte, bl.a. på Facebook (jf. Stæhr 2014). I denne artikel, der er baseret på en undersøgelse af sproget på den sociale netværksside blog.dk, viser jeg at afvigelser fra retskrivningsnormen her som hovedregel hverken bemærkes, rettes eller er genstand for diskussion. Samtidig viser undersøgelsen dog også at hvis en blogger provokerer, skriver uforståeligt eller på anden måde vækker opmærksomhed, kan sproget bruges som et middel til at nedgøre ham eller hende på over for andre bloggere. På den måde spiller sprog altså en rolle på blog.dk – men kortet om sproglig korrekthed trækkes tilsyneladende kun når der er en særlig grund til det.

1. Introduktion

I takt med at sociale medier som Facebook, Instagram og Twitter bliver mere og mere populære, skal unge i stigende grad kunne manøvrere mellem mindst to forskellige måder at skrive på: Den traditionelle med dens krav om korrekt stavning og tegnsætning sådan som den læres i skolen, og en nyere og tilsyneladende mere fri måde at skrive på som vi oplever den på de sociale medier hvor sproget ikke altid behøver at følge retskrivningsnormen (se fx Stæhr 2014; Hyttel-Sørensen & Stæhr 2014). Imidlertid viser nyere undersøgelser at selvom de unge ganske vist giver udtryk for at sproget på fx Facebook netop er 'frit' i forhold til standardortografien, er også dette skriftsprog underlagt en række krav om korrekthed (Stæhr under udgivelse; Stæhr 2014; Kristiansen

& Rathje 2014; Hyttel-Sørensen & Stæhr 2014). Således er der flere undersøgelser der peger på at afvigelser fra retskrivningsnormen (det vil først og fremmest sige stavefejl¹) rettes og kommenteres i de sociale medier, fx på den sociale netværksside arto.dk (Rotne 2009) og på Facebook (Stæhr 2014; Hyttel-Sørensen & Stæhr 2014; Friis Halling & Colberg Jensen 2014). Ingen af de nævnte undersøgelser indeholder imidlertid en analyse af præcis hvilke og hvor mange af disse stavefejl der kommenteres, og det er derfor vanskeligt at afgøre om der er nogen stavefejl der i højere grad rettes end andre (jf. at der er nogen stavefejl unge finder mere irriterende end andre, se Kristiansen & Rathje 2014), ligesom det er usikkert om der er nogen underliggende årsager til at stavefejl rettes, fx det emne der diskuteres, eller deltagernes forhold til hinanden. Formålet med nærværende artikel er derfor at undersøge dels *hvornår* afvigelser fra retskrivningsnormen rettes og kommenteres på en bestemt social netværksside, nemlig blog.dk, dels *hvor mange* afvigelser fra retskrivningsnormen der rettes og kommenteres på denne side.

2. Tidligere forskning

Andreas Stæhr har i sin ph.d.-afhandling fra 2014 vist at unge Facebookbrugere der overholder den ortografiske standardnorm, nyder mere prestige end dem der ikke overholder standardnormen. Den underliggende præmis for dette resultat er at det at overholde standardnormen ofte forbindes med bl.a. et højt uddannelsesnivea (Agha 2007: 169), dvs. at kompetente stavere som regel har højere prestige end ikkekompetente stavere, og Stæhr giver i afhandlingen flere eksempler på hvordan sproget spiller en vigtig rolle for de unges opfattelse af sig selv og andre i et hierarki hvor bl.a. det at være en god staver giver status. Således viser en undersøgelse af unges sprogbrug på Facebook at de unge ofte retter deres egne stave- og slåfejl som en ”strategi, der anvendes til at beskytte mod at blive konstrueret som analfabet, dum, ikke akademisk og andre karaktertræk, der kan associeres med ikke at mestre standardortografien” (Hyttel-Sørensen & Stæhr 2014: 79),

det vil sige at de unge her er meget bevidste om at sådanne fejl er eller kan være forbundet med social stigmatisering.

Ifølge Stæhr er det blandt de unge han studerer, ”a common practice” at man retter hinandens sprog (2014: 68), men han skriver dog også at det langt fra er altid at det sker:

Despite the fact that there are many corrections in my data, it is also obvious that young people do not correct all deviations, misspellings and typos. Sometimes they only comment on one or two occurrences in an utterance and other times they might not even bother to correct each other (Stæhr 2014: 69).

Stæhr undersøger ikke om der er visse typer fejl der oftere bliver kommenteret end andre, eller hvor hyppigt stave- og slåfejl i det hele taget bliver rettet. Afhandlingens eksempler viser dog at det at rette fejl, hvad enten det er ens egne eller andres, ofte sker i en venskabelig atmosfære (hvor kommentarer om fejl kan følges af en forsonende, glad smiley eller angivelse af latter), og at det kan være forbundet med leg og drilleri. Sådant forholdet det sig ikke i Lene Rotnes noget mindre undersøgelse af sproget på arto.dk fra 2009. Her vises det bl.a. hvordan et indlæg skrevet af et ungt menneske med kærestesorg bliver afvist med kommentaren ”Lær at stav og forsøg så igen” (Rotne 2009: 8). Årsagen til denne forskel mellem det mere godmodige drilleri på Facebook og de kontante afvisninger på arto.dk skal formentlig findes i forskellen mellem de to medier. På Facebook er man som oftest venner med folk man har eller har haft en personlig relation til (i Stæhrs undersøgelse går de unge på samme skole), fx gamle skolekammerater, kolleger, venner og familie, og man fremstår som regel med sin rigtige identitet og sit rigtige navn. Det samme gør sig ikke gældende på arto.dk hvor man for det første ikke opbygger ’venskaber’ på samme måde som på Facebook, og for det andet som oftest er anonym. Det betyder at hvor der på Facebook ifølge Sørensen (2012: 139) synes at herske den grundregel at man her ikke siger eller gør noget som man ikke ville sige eller gøre i fuld offentlighed, er man ikke i samme grad

bundet af denne grundregel når man optræder i sammenhænge hvor man er anonym. Her kan man netop sige eller gøre ting som man ikke ville sige ansigt til ansigt eller gøre i fuld offentlighed, hvilket ifølge en artikel på ungom.dk netop har den bivirkning at tonen på nettet bliver hård og uforsonlig (<http://ungkom.dk/den-harde-tone-dominerer-digitalt>, 4.11.2014).

3. *Blog.dk*

Min artikel tager udgangspunkt i en social netværksside som ikke tidligere har været genstand for undersøgelser af holdninger til stavefejl i de sociale medier, nemlig blog.dk, og dermed bidrager artiklen med ny viden til den eksisterende forskning. Indholdet på den undersøgte side er (som navnet antyder) blogs, der ganske kort kan karakteriseres som en slags offentlige dagbøger. Både privatpersoner og grupper kan skrive blogs, og der findes både private og professionelle bloggere. De uddrag fra blog.dk jeg har undersøgt, er alle skrevet af enkeltpersoner, og der er tale om private bloggere. I modsætning til traditionelle blogs, der ofte er oprettet af én person, er der på blog.dk indlæg af flere bloggere, hvilket altså giver mulighed for at undersøge sprogbrugen hos mere end én blogger.

Alle kan skrive blogs og lægge dem på blog.dk, enten under deres eget navn eller under et såkaldt nickname (det vil sige en form for kaldenavn eller pseudonym) som man vælger når man bliver oprettet som bruger, ligesom man kan kommentere andres indlæg under sit eget navn eller under et nickname. Indlæg der indeholder stødende materiale (dvs. har fx racistisk, pornografisk eller kriminel karakter), eller som viser ulovlige eller farlige handlinger, kan dog ifølge retningslinjerne på blog.dk slettes (se <http://www.blog.dk/b/141258>). Også brugere kan efter anmodning fra andre brugere få deres profil slettet. Det fremgår af debatten i det materiale jeg har undersøgt, at der er indlæg der er blevet fjernet, og jeg kan derfor ikke vide om der faktisk har været flere indlæg om andres stavefejl i de undersøgte blogtekster end dem jeg

har fundet. Som udgangspunkt må man dog ikke formode at indlæg der blot henviser til andres stavfejl, er blevet fjernet, da de jo ikke indeholder materiale af racistisk, pornografisk eller kriminel karakter.

Blog.dk er en aktiv hjemmeside hvor der dagligt postes nye blogs og kommentarer. Som det fremgår af nedenstående screenshot, er siden delt op i en række punkter, nemlig 'I dag', 'Blog', 'Foto' og 'Min side'. Det sidstnævnte menupunkt er til dem der selv vil skrive en blog, hvilket kræver at man er oprettet som bruger, mens de tre første menupunkter er til dem der blot vil læse eller se hvad andre har lagt op, hvilket ikke kræver nogen oprettelse (jf. figur 1).

The screenshot shows the top navigation bar of the Blog.dk website. It includes the 'blog.dk' logo, navigation tabs for 'I dag', 'Blog', 'Foto', and 'Min side', a search bar with a 'Søg' button, and user statistics: '2469 online | Opret profil | Log ind'. Below the navigation bar, there are several menu items: 'Nyeste', 'Mest viste', 'Bedste rating', 'Mest kommenterede', and 'Mest aktive'. The main content area displays a list of blog posts, each with a thumbnail image, a title, author information, a short text snippet, and view/comment counts. On the right side, there is a sidebar with a 'Tilføj' button and a large advertisement for 'varmepumper' (heat pumps) with the text 'Find bedste & billigste varmpumper' and 'Udfyld ét skema og få flere tilbud'. Below the ad, there is a small advertisement for 'Tjenestatorvet' with the text 'Klik her og bestil i telefon' and 'Mest populære'.

Figur 1

I undersøgelsen her har jeg været interesseret i det menupunkt der hedder 'Blog'. Dette menupunkt har som det ses underpunkterne 'Nyeste', 'Mest viste', 'Bedste rating', 'Mest kommenterede' og 'Mest aktive'. Da man kan formode at eventuelle længere meningsudvekslinger om stavfejl findes under menupunktet 'Mest kommenterede', er alle de undersøgte blogs hentet fra dette menupunkt.

De undersøgte blogs er primært nye eller nyere, dvs. fra 2013 eller 2014, men da det viste sig at være ret svært at finde blogindlæg der både var nye og havde mange kommentarer, er nogle af blogteksterne ældre. Jeg har i alt undersøgt 11 blogs med tilhørende kommentarer, og det samlede materiale består af ca. 14.500 ord. Bloggerne optræder alle under forskellige nicknames (i analyserne her fx Bubblewrappe og Jomfruen), hvilket gør det vanskeligt at afgøre om der er tale om mandlige eller kvindelige bloggere, ligesom det heller ikke er til afgøre hvor gamle de er. Nogle gange fremgår bloggernes køn dog af deres indlæg (fx hvis der er tale om en gravid blogger, eller hvis bloggeren klager over menstruationssmerter), ligesom alderen også til tider afsløres i blogindlæggene, enten indirekte (fordi kvinder med menstruation fx må være i den fødedygtige alder) eller direkte i form af kommentar som denne til en blogger: ”Ved du hvad. Du skal have din mening i fred, med viden om hvor helvedes umoden den er for en på 20 år endda”, hvor man må formode at der henvises til bloggerens alder (bloggeren afviser i hvert fald ikke at være 20 år). Hver bruger har desuden sit eget ’profilbillede’ der nogle gange er et portrætfoto (muligvis af brugeren selv), andre gange er et foto af noget helt andet (fx en kat) eller en tegning.

Emnet for de blogs jeg har undersøgt, er primært forskellige dagligdagsproblemer, både af den helt konkrete slags som at ens katte har lopper igen, og den mere følelsesbetonede slags hvor bloggerne har problemer med kæresten eller med selvværdet. Hver af de undersøgte blogs bliver i gennemsnit kommenteret 5 gange, ofte i form af en dialog mellem bloggeren og en eller flere læsere.

4. Afvigelser fra retskrivningsnormen

Man kan argumentere for at ingen form for sprogbrug er korrekt eller ukorrekt i sig selv (jf. Jørgensen 2010), men altid skal holdes op imod en norm. En sådan norm vil traditionelt være retskrivningsnormen sådan som den fastlægges i Retskrivningsordbogen, men også andre

normer kan være på spil, fx vennenormer og normer for online sprogbrug (Hyttel-Sørensen & Stæhr 2014: 67). I denne undersøgelse er det retskrivningsnormen der er i centrum. Det betyder at de fejl jeg her beskriver, er afvigelser fra Retskrivningsordbogens (4. udg., 2012) alfabetiske del og retskrivningsreglerne. Dermed lægger jeg mig op af den definition vi finder hos Rathje (2013: 339), men i modsætning til Rathje skelner jeg i optællingen af fejl ikke mellem det man kalder produktive, tilbagevendende stavfejl og tilfældige fejl. Produktive, tilbagevendende fejl er fejl som en person vil være tilbøjelig til at begå hver gang vedkommende har mulighed for det, og som begås af flere personer (Hansen 1999: 59; se også Rathje 2013: 346), i mit materiale fx *diskution* for *diskussion*. Sådanne fejl opstår bl.a. fordi der er uoverensstemmelse mellem lyd og skrift, eller fordi sprogbrugerens kendskab til det ortografiske og grammatiske system er mangelfuld (Jervelund 2007:33), fx hvornår fremmedord med udtalen [sjon] skrives hhv. *-tion*, *-sion* og *-ssion*. Tilfældige fejl er fejl der har deres årsag i sjusk eller distraktion pga. støj og uro (Hansen *ibid.*), i mit materiale fx *faktis* for *faktisk* og *an* for *kan*, og de siger altså ikke noget om sprogbrugerens stavfærdigheder. Dermed er de produktive, tilbagevendende stavfejl mere stigmatiserende end de tilfældige fejl fordi de netop fortæller noget om sprogbrugerens staveevner. Opdelingen i de to fejltyper vil blive inddraget i beskrivelsen af sprogbrugernes kommentarer om andres afvigelser fra retskrivningsnormen, men indgår ikke i den overordnede optælling af fejl, hvilket først og fremmest skyldes at det kan være vanskeligt at afgøre om en fejl er tilfældig eller ej.

Der er generelt få afvigelser fra retskrivningsnormen i de undersøgte blogtekster. I to stikprøver på i alt 1000 ord fra to forskellige blogs er der således i alt 30 fejl pr. 1000 løbende ord. Det drejer sig bl.a. om kommafejl (i forhold til det kommasystem som det antages at skribenten følger), fx manglende komma i sætningen ”Jeg har trukket lidt på skuldrene, når folk har sagt at de gør det” eller forkert komma i sætningen ”Ud af disse famøse 580 venner var der 5 personer, der tog sig tid til, at skrive tillykke på min væg”. Også manglende slut-

punktummer og manglende stort begyndelsesbogstav efter punktum og ved navne er talt som fejl. Endelig er også stavfejl som *realt* for *reel* og *idag* for *i dag* talt med. En enkelt blog adskiller sig dog fra de øvrige blogs ved at indeholde mange afvigelser, og denne blog er ikke talt med i den ovennævnte stikprøve. Antallet af afvigelser i denne blog er 279 pr. 1000 løbende ord (til sammenligning kan det nævnes at der i Marianne Rathjes undersøgelse (Rathje 2013:340) af afvigelser fra retskrivningsnormen i kommentarfeltet Nationen på eb.dk er 108 afvigelser pr. 1000 løbende ord), og da denne blog pga. sit indhold og sit sprog bliver kommenteret i langt højere grad end de øvrige blogs (ved denne blog er der mere end 300 kommentarer), bliver denne blog behandlet særskilt i afsnit 7.

5. Selvrettelser og rettelser af andres sprogbrug

Når man beskæftiger sig med sproglige rettelser, skelner man almindeligvis mellem “self-correction' and 'other-correction', i.e. correction by the speaker of that which is being corrected vs. correction by some 'other'” (Schegloff et al. 1977: 361), altså selvrettelser og rettelser af andres sprogbrug. Undersøgelser af selvrettelser og rettelser af andres sprogbrug har hidtil taget udgangspunkt i det talte sprog, men i de senere år har flere forskere beskæftiget sig med forskellige former for sprogttelser i det skrevne sprog (se fx Stæhr 2014). I det skrevne sprog finder selvrettelser ofte sted i form af en slags metakommentarer til det skribenten netop har skrevet (i mit materiale i form af kommentaren ”eller hvordan det staves”), eller ved at der bruges en stjerne (en asterisk) foran det ord man retter. Denne form for rettelse kaldes *-repair (Collister 2011) og bruges både når egne eller andres sproglige afvigelser skal rettes. Selvrettelser bruges for at demonstrere at den skrivende faktisk er en kompetent sprogbruger (jf. Stæhr 2014: 68) og er mere hyppige end rettelser af andres afvigelser (jf. Schegloff et al. 1977:362). Rettelser af andres afvigelser kan som nævnt ske ved brugen af en asterisk, men de kan også finde sted i form af direkte kommentarer som ”lær nu at

stave” fra mit materiale. I denne artikel undersøger jeg både selvrettelser og rettelser af andres sprogbrug.

6. Undersøgelsens resultater

I artiklen her har jeg ønsket at undersøge dels *hvor mange* afvigelser fra retskrivningsnormen (både egne og andres) der rettes og kommenteres på blog.dk, dels *hvornår* disse afvigelser rettes og kommenteres. Det overordnede resultat af undersøgelsen er at der i langt størstedelen af materialet (dvs. i 10 ud af 11 blogs) ingen eksempler er på hverken selvrettelser eller rettelser af andres afvigelser, det vil sige at afvigelser fra retskrivningsnormen som hovedregel hverken rettes eller kommenteres på blog.dk. Dermed er det ikke i min undersøgelse som i andre undersøgelser (Stæhr 2014; Hyttel-Sørensen & Stæhr 2014) en almindelig foreteelse at rette andres sprog; tværtimod er det en almindelig foreteelse at man *ikke* retter andres sprog. Det er dog ikke nødvendigvis ensbetydende med at bloggerne ikke lægger mærke til hvordan andre skriver. Således er der en (formentlig) kvindelig blogger, kaldet Tempf, der skriver at hun vil begrænse sit forbrug af Facebook fordi hun er skuffet over at kun en håndfuld af hendes mere end 500 venner har gjort sig den ulejlighed at skrive tillykke til hende på hendes fødselsdag. Det medfører flere kommentarer, bl.a. fra Somewhat der skriver følgende:

- (1) Men men men du kan da ikke forsvinde fra Facebook nu! 😞

Forsinket tillykke fra mig! 😊

Jeg forstår godt det er lidt af en øjenåbner, men det er også sært med facebook og fødselsdage. Folk skriver tillykke og nogen gange gider folk ikke engang starte med et stort T. Det virker så ligegyldigt i mange tilfælde...

Somewhat giver her udtryk for at det at man ikke skriver tillykke med stort T, får lykønskningen til at virke ligegyldig – hvilket omvendt må betyde at hvis man bruger stort T, fremstår lykønskningen som mindre ligegyldig. Afvigelser fra retskrivningsnormen forbindes

altså for denne sprogbruger med lige gyldighed, mens det at overholde retskrivningsreglerne forbindes med det modsatte - med noget oprigtigt. Bemærkningen er dog i mit materiale et enkeltstående tilfælde, og det er derfor vigtigt at påpege at de afvigelser fra retskrivningsnormen der findes i de undersøgte blogs, i langt de fleste tilfælde får lov til at stå ukommenterede. Det viser at sprogbrugerne i min undersøgelse som hovedregel følger den såkaldte netetikette der bl.a. siger at man ikke skal poste et indlæg eller en besked udelukkende for at påpege andres stave- og grammatikfejl (jf. Strawbridge 2006). Dette resultat bekræftes af en udenlandsk undersøgelse (Rentel 2015) af sproget i forskellige franske nyhedsgrupper på nettet² hvor det ligeledes konkluderes at afvigelser fra retskrivningsnormen kun sjældent kommenteres. Der er dog den vigtige tilføjelse at hvis disse fejl kommenteres, sker det som oftest hvis brugerne føler sig provokeret af et indlæg, eller hvis indlægget er nonsens:

in general, people do not pay too much attention to them [the misspellings], which seems to be caused by the communicative parameters. But in some cases, when users feel offended or when they have the impression that another user tells complete nonsense (or when he or she was impolite), users focus on misspellings and make metalinguistic comments such as: 'you should first try to manage to write the terms correctly before posting nonsense in this forum' (Nadine Rentel, personlig e-mail 10.9.2015)

Dermed ser det ud til at sproget i fx blogs og nyhedsgrupper faktisk er 'frit' i den forstand at man ikke nødvendigvis behøver at følge retskrivningsnormen når man skriver på sociale netværkssider. Man kan godt give sit besyv med i en offentlig diskussion selvom man ikke følger denne norm, bare indholdet i det man skriver er fornuftigt.

7. Når sproglig korrekthed spiller en rolle

I de hidtil undersøgte 10 blogs spiller det tilsyneladende ikke nogen stor rolle om man overholder retskrivningsnormen eller ej. Den sidste af de

undersøgte blogs adskiller sig fra resten af bloggene ved at bloggerens sprog er genstand for en ret omfattende diskussion, og den behandles derfor særskilt i dette afsnit. Den undersøgte blogtekst indeholder en liste med 10 kendisser som bloggeren har valgt at sætte på en 'hadeliste'. Denne blogger kalder sig Jomfruen, og det fremgår af kommentarerne til bloggen at der formentlig er tale om en mand (jf. pronomenbrugen i følgende kommentarer om Jomfruens staveevner "eller også kan han ikke? måske er han ordblind? måske KAN han bare ikke", der ikke tilbagevises af Jomfruen).

Jomfruens skriftsprog kommer bl.a. til udtryk i følgende indlæg om den danske sangerinde Szirley:

- (2) nr.4 sherly. eller hvordan det staves det var hende der kom sammen med jokern men så tis da forhelved på den skide pop prinsese mens jeg blænder dit hvoved og gir resterne til din hund

Som det fremgår af citatet, er der i Jomfruens skriftsprog adskillige afvigelser i forhold til retskrivningsnormen (fx manglende punktummer, manglende stort begyndelsesbogstav ved navne og efter slutpunktum og stavefejl (*pop prinsese* for *popprinsesse*). En del af disse afvigelser kan formentlig karakteriseres som tilfældige fejl, fx *hvoved* for *hoved*. Derudover indeholder sproget også en opfordring til at "blende nogens hoved og give resterne til hunden", hvilket må opfattes som en provokation af de almindelige normer for hvordan man opfører sig i forhold til andre mennesker. Citatet er derudover bemærkelsesværdigt fordi det faktisk er det eneste sted hvor Jomfruen udtrykker usikkerhed omkring en stavemåde. Sangerinden Szirley, som er den person Jomfruen omtaler i sit indlæg, staver sit navn på en ret speciel måde, nemlig med Sz-; om det er dét bloggeren har i tankerne når han skriver "eller hvordan det staves", er usikkert, men det viser i hvert fald at han ikke altid er ligeglad med om han staver forkert.

Et kvarter efter at Jomfruen har postet det ovenstående indlæg, skriver han et nyt indlæg til en anden blogger (kaldet Joce) hvor han

opfordrer vedkommende til at skære sin pulsåre over. Jomfruens indlæg er blevet fjernet, formentlig på grund af opfordringen til selvmord, men ordlyden fremgår af Joces kommentar:

(3) Joce, 09-08-2009 19:56
omg har du overhoved noget GODT at sige?! Du jo totalt fuckd, og hva sker der for din kommentar? hvorfor fanden skulle jeg skære min pulsåre over? som om jeg gør det, fordi du siger det ;s

I Joces kommentar fremstår Jomfruen som en negativ person der for det første slet ikke har noget godt at sige om andres indlæg, og for det andet er kommet med en grov opfordring til Joce om at han/hun skal skære sin pulsåre over. I løbet af den næste halve time fortsætter Jomfruen i samme negative stil (dog uden flere opfordringer til selvmord). De fleste af hans indlæg er præget af forskellige afvigelse fra Retskrivningsordbogen (fra indledningen til hans blog kan nævnes menesker for mennesker, smipelthen for simpelthen, groge busch for George Bush, (at) smader for (at) smadre og og faktis for faktisk), men alligevel er det først da debatten har varet i ca. tre kvarter at den første bemærkning falder om Jomfruens sprog. Jomfruen har skrevet følgende:

(4) jomfruen, 09-08-2009 20:17
ja faktis
og ja du an selv se problemet din 14 wanner by hippie

Dette bliver 6 minutter senere kommenteret af Bubblewrappie der skriver:

(5) Bubblewrappie, 09-08-2009 20:23
'ja faktis
og ja du an selv se problemte din wanner by hippie'

Her er som jeg tror du ville skrive:

'Ja, faktisk.

Og ja. du kan jo selv se problemet din 14-årige wanna be hippie!'

Hvis det ikk er sådan er jeg lost.

Det eneste problem jeg kan se er, at du er en ynkelig taber, der taber den her diskution..

Vent, det er ikk et problem fra min side. Men fra din.
So i don't care..

Bubblewrappie tager her fat i Jomfruens indlæg og skriver hvordan han (eller hun) mener at det skal skrives. Derefter sætter han (eller hun) hun trumf på ved at skrive at Jomfruen er en ynkelig taber der vil tabe den igangværende diskussion. Det er interessant at Bubblewrappie i den sidste kommentar faktisk selv formentlig laver en produktiv, tilbagevendende stavfejl, nemlig diskution for diskussion. Det vil sige at mens Jomfruen i det indlæg som Bubblewrappie citerer, primært laver det der nok er tilfældige fejl, fx faktis for faktisk og an for kan (det er vanskeligt at afgøre hvilken kategori wanner by hippie tilhører), laver Bubblewrappie selv en produktiv, tilbagevendende fejl – og kan dermed faktisk ikke på baggrund af disse indlæg anses for at være en bedre staver end Jomfruen.

4 minutter senere tager TehAlf tråden fra Bubblewrappies indlæg op og skriver direkte til Jomfruen:

(6) TehAlf, 09-08-2009 20:27

LÆR NU AT STAVE DIN RETARDERET ABEKAT!! seriøst...gider ikke bruge en halv time med en ordbog hver gang jeg skal læse en kommentar fra dig !!! Giv dig nu tid til at kigge dine kommentarer igennem eller få din kæreste Jens til at gøre det for dig !

I indlægget skriver TehAlf at Jomfruen skal lære at stave ordentligt. Budskabet forstærkes ved brugen af store bogstaver og udråbstegn, der her formentlig skal illustrere råben og/eller emfase (se også Crystal 2006). Brugen af skældsord som *retarderet* og *abekat* og hentydningen til at Jomfruen (der jo nok er en mand) er homoseksuel (din kæreste Jens) får i samspil med de store bogstaver hele ytringen til at fremstå som en provokation. Dermed indgår påvisningen af at Jomfruen er en dårlig sprogbruger i en samlet, sproglig 'pakke' der nedgør Jomfruen ved at beskyldte ham for at være homoseksuel, en ynkelig taber, en retarderet abekat og en dårlig staver. TehAlf laver selv en grammatisk fejl³

(ved at skrive *din retarderet abekat* i stedet for *din retarderede abekat*), hvilket dog ikke kommenteres. Det vil sige at såvel Bubblewrappie som TehAlf bruger Jomfruens manglende stavfærdigheder som en måde hvorpå de kan markere sig selv som sprogligt overlegne (på trods af deres egne sprogføj) i forhold til Jomfruen. At Jomfruen ikke tager bolden op og viser at begge sprogbrugere selv laver fejl, kan undre, men det kan bero på at Jomfruen simpelthen ikke har opdaget fejlene. En anden mulighed er at Jomfruen er det man kalder en *troll* (eller på dansk en trolld), det vil sige en person som med fuldt overlæg generer andre personer på nettet. En sådan persons ærinde er kort og godt at chikanere, provokere og drille andre – ikke at diskutere på et seriøst grundlag eller give gode råd, og så er det måske lige meget om man følger retskrivningsnormen eller ej. Formålet er jo at provokere – ikke at fremstille sig selv som en god staver.

Analysen af Jomfruens blog og de medfølgende kommentarer indeholder to vigtige pointer: For det første falder bemærkningen om at han ikke kan stave, først da debatten har været et godt stykke tid (45 minutter), selvom han allerede i den indledende blog afviger fra Retskrivningsordbogens normer flere gange. Det tyder på at de sproglige afvigelser ikke i sig selv giver anledning til kritik, men at de kan give ekstra skyts til de personer der ønsker at kritisere Jomfruen for noget andet – nemlig at være ”en ynkelig taber” og en dårlig debattør. For det andet er det heller ikke de enkelte stave- og slåfejl som sådan der angribes. Der er ingen der skriver om enkeltord at ”i øvrigt staves det sådan og sådan” – i stedet pointeres det at det er den samlede mængde fejl i stort set hver eneste kommentar der udløser kritikken (*gider ikke bruge en halv time med en ordbog hver gang jeg skal læse en kommentar fra dig*). Derudover er det også interessant at der ikke er en eneste blogger der kommer Jomfruen til undsætning, hverken i form af positive kommentarer om at man da som regel godt kan forstå hvad han skriver eller lignende, eller i form af kommentarer om at dem der kritiserer ham for at være en dårlig staver, selv laver stavfejl. Det peger på at Jomfruen generelt er en upopulær debattør som der ikke er ret

mange der ønsker at støtte. Da han samtidig laver så mange afvigelser fra retskrivningsnormen, bliver sproget et hurtigt og nemt middel til at få ham ”ned med nakken” på. Spørgsmålet er dog om hans sprog overhovedet ville blive påtalt hvis ikke han var så upopulær. De andre bloggere, der også indimellem afviger fra retskrivningsnormen, får således ingen kommentarer om deres sprog, og det kunne tyde på at der skal være en anledning til at trække kortet om sproglig korrekthed – en anledning der ikke handler om sprog, men om dårlig opførsel.

8. Konklusion

Formålet med denne undersøgelse har været at undersøge dels *hvor mange* afvigelser fra retskrivningsnormen der rettes og kommenteres på blog.dk, dels *hvornår* afvigelser fra retskrivningsnormen rettes og kommenteres. Hovedresultatet af undersøgelsen er at sprogbrugerne som regel hverken kommenterer eller retter andres sprog, uanset hvilke eller hvor mange afvigelser der er tale om. Med andre ord er det ikke, som i Stæhrs undersøgelse (2014: 68), ”a common practice” at sproget rettes – det er derimod ”a common practice” at sproget ikke rettes. I det undersøgte materiale er der stort set ingen eksempler på at enkeltstående afvigelser fra retskrivningsnormen rettes, og selv i den enkelte blog hvor afvigelser kommenteres, er det ikke de enkelte afvigelser der kommenteres, men derimod den samlede mængde af dem. Det betyder at jeg ikke har kunnet besvare spørgsmålet om præcis hvilke afvigelser der rettes, men at jeg i stedet kan pege på at afvigelser som sådan ikke giver anledning til kritik eller rettelser i det undersøgte materiale. Undersøgelsen peger således på at blog.dk faktisk er ’fri’ i den forstand at afvigelser fra retskrivningsnormen ikke kommenteres hvis man i øvrigt er høflig (fx er positiv overfor andres indlæg) og ikke provokerer unødigt. Dog kan eventuelle afvigelser fra retskrivningsnormen inddrages som et middel til latterliggørelse og hån (sammen med andre gængse fornærmelser som fx seksuel orientering og intelligensniveau) hvis man i øvrigt optræder provokerende og uhøfligt. Den afgørende forskel mel-

lem min undersøgelse og de tidligere undersøgelser af sproget på arto.dk og Facebook er at der ikke er noget der tyder på at dette magtspil kommer til at udtryk uden at der er tungtvejende ikkesproglige grunde til det. Hvor Rotnes undersøgelse af sproget på arto.dk (Rotne 2009) peger på at det der er stavefejl i forhold til retskrivningsnormen, bliver kommenteret uden at der forinden foreligger en provokation el. lign., og Stæhrs undersøgelser af sproget på Facebook (Stæhr 2014) viser hvordan enkeltstående stavefejl bliver kommenteret i en venskabelig, drillende tone mellem venner, bliver afvigelser fra retskrivningsnormen i min undersøgelse kun kommenteret på baggrund af en opførsel og et debatniveau som får andre til at reagere negativt. Dette resultat ligger i forlængelse af Rentels kommentar om sprogfejl på franske debatsider hvor der ifølge hendes oplysninger også skal være en særlig ikkesproglig anledning til at angribe folks staveevner – fx en provokerende stil eller et underlødigt debatniveau. Dermed indgår korrekt sprog ganske vist som et middel der kan inddrages i et socialt magtspil, men der er ikke noget der tyder på at dette middel inddrages uden at der er en bagvedliggende årsag til det der ikke er sproglig. Det vil samtidig sige at afvigelser fra retskrivningsnormen på blog.dk som oftest og som hovedregel accepteres – og dermed er blog.dk faktisk en relativt 'fri' netværksside hvor afvigelser stiltiende accepteres så længe man har et budskab at formidle og i øvrigt ikke unødigt provokerer andre.

Margrethe Heidemann Andersen
Dansk Sprognævn
heidemann@dsn.dk

Bibliografi

- Agha, Asif. 2007. *Language and Social Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Collister, Lauren Brittany. 2011. *-repair in Online Discourse. *Journal of Pragmatics* 43 (3). 918-921.
- Crystal, David. 2006. *Language and the Internet*. 2d edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- Friis Halling, Iben & Maria Colberg Jensen. 2014: ”Jeg er ikke banderelateret, men jeg er stadig fra kvarteret” – sproglige identitetskonstruktioner blandt unge på Facebook. I Janus Spindler Møller & Lian Malai Madsen (red.). *Globalisering, sprogning og normativitet – online og offline*. Københavnstudier i tosprogethed. Bind 70. 13-46.
- Hansen, Erik. 1999. *Skrift, stavning og retstavning*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Hyttel-Sørensen, Liva & Andreas Stæhr. 2014. Normativitet som social ressource på Facebook. *Nydanske Sprogstudier* 46: Sprogbrug i de nye medier. 67-102.
- Jervelund, Anita Ågerup. 2007. *Sådan staver vi – om ortografi og stavfejl*. Dansk lærerforenings Forlag og Dansk Sprognævn.
- Jørgensen, Jens Normann. 2010. *Languaging: nine years of poly-lingual development of young Turkish-Danish school students*. Copenhagen Studies in Bilingualism, the Køge Series. University of Copenhagen, Faculty of Humanities.
- Kristiansen, Anna & Marianne Rathje. 2014. «Det kommer an på hvilke stavfejl det er». *Unge holdninger til stavfejl i de nye medier*. *Nydanske Sprogstudier* 46: Sprogbrug i de nye medier. 103-131.
- Rathje, Marianne. 2013. ”sku allgevel ha købt penis forlænger creme ☺”. *Afvi g elser fra retskrivningsnormen i kommentarfeltet på ekstrasbladet. dk*. I Inge Schoonderbeek Hansen et al. (red.). 14. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Århus. 333-354.
- Rentel, Nadine. 2015. *Personal branding and negotiation the expert status in French online medical newsgroups*. Foredrag på 6th International Language in the Media conference. University of Hamburg, 7th – 9th September 2015.
- Rotne, Lene. 2009. LEET /1337, reverse eller popsprog? Om unges akrobatstil på hjemmesiden Arto. *Nyt fra Sprognævnet* 2009 (2). 4-9.

- Schegloff, Emanuel A., Gail Jefferson & Harvey Sacks. 1977. The Preference for Self-Correction in the Organization of Repair in Conversation. *Language* 53 (2). 361-382.
- Strawbridge, Matthew. 2006. *Netiquette: Internet Etiquette in the Age of the Blog*. Software Reference Ltd.
- Stæhr, Andreas. 2014. Social media and everyday language use among Copenhagen Youth. Unpublished PhD dissertation. Department of Scandinavian Studies and Linguistics. University of Copenhagen..
- Stæhr, Andreas. (under udgivelse). *Languaging and normativity on Facebook*. I Max Spotti et al. (red.). *Language and superdiversity*. London & New York: Routledge.
- Sørensen, Anne Scott. 2012. Facebook – selvfremsstilling, small talk og social regulering. *MedieKultur* 52. 132-152.

Andre kilder:

<http://ungkom.dk/den-harde-tone-dominerer-digitalt>, 4.11.2014

Notes

¹Kristiansen & Rathje 2014 og Rotne 2009 opererer med termen "stavefejl". Rathje 2013 opererer med "afvigelser fra retskrivningsnormen". Jeg bruger i artiklen her både termen "stavefejl" (der skal ses i forhold til retskrivningsnormen) og termen "afvigelser fra retskrivningsnormen", jf. artiklens afsnit 4.

²Denne undersøgelse drejer sig ikke om stavefejl, men det fremgår af en personlig korrespondance der fandt sted på baggrund af Rentels foredrag (se litteraturlisten) i Hamborg, at stavefejl som hovedregel ikke spiller nogen rolle i de undersøgte franske tekster.

³En grammatisk fejl er en fejl der ikke består af en fejlstavning, men af en forkert bøjning. Ordet retarderet findes jo, og staves som anført her, men i den konkrete kontekst er det bøjet forkert (jf. Jervelund 2007: 34).